

Wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de huwelijksleeftijd, de huwelijksbeletselen, de nietigverklaring van een huwelijk en de erkenning van in het buitenland gesloten huwelijken (Wet tegengaan huwelijksdwang)

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Algemeen

Met dit voorstel van wet wordt uitvoering gegeven aan hetgeen ter zake van neef/nichthuwelijken en polygame huwelijken in het regeerakkoord *Vrijheid en verantwoordelijkheid* van 30 september 2010 is opgenomen. Voorts wordt ten aanzien van enkele verwante onderwerpen een regeling getroffen. Het doel van deze maatregelen is om de huwelijksvrijheid te vergroten door huwelijksdwang verder te beteugelen en de erkenning van in het buitenland gesloten huwelijken te beperken tot hetgeen in overeenstemming is met het in Nederland meer algemeen ervaren karakter van het huwelijk. De maatregelen betreffen een viertal onderwerpen, te weten het tegengaan van huwelijken die onder invloed van dwang worden gesloten, een verbod op het sluiten van een huwelijk met een persoon die de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, een verbod op het sluiten van een huwelijk met een bloedverwant in de derde of vierde graad in de zijlinie en het inperken van de mogelijkheid van erkenning hier te lande van rechtsgeldig in het buitenland gesloten polygame huwelijken. Deze maatregelen zijn aangekondigd in de brief van 28 april 2011 (*Kamerstukken II 2010/11, 32 175, nr. 17*). De maatregelen gelden als gevolg van de schakelbepaling in artikel 80a van Boek 1 tevens voor het geregistreerd partnerschap. Ten aanzien van de strafrechtelijke aanpak om gedwongen huwelijken tegen te gaan is op 6 juli 2011 het voorstel van wet tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht BES met het oog op de verruiming van de mogelijkheden tot strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang, polygamie en vrouwelijke genitale verminking bij de Tweede Kamer ingediend (*Kamerstukken II 2010/11, 32 840, nrs. 1-3*).

2. Dwanghuwelijken

Het beginsel dat twee personen het recht hebben zelf te bepalen of zij een huwelijk willen sluiten en zo ja, met wie, is fundamenteel in het Nederlandse huwelijksrecht. Voor 1970 was zelfs expliciet in het Burgerlijk Wetboek opgenomen dat de aanstaande echtgenoten hun vrije toestemming tot het huwelijk dienden te geven (art. 85 BW oud). Bij de totstandkoming van Boek 1 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, dat op 1 januari 1970 in werking is getreden, is overwogen om die bepaling over de vrije toestemming van de aanstaande echtgenoten te handhaven. In het Ontwerp Meijers was daarvan afgezien,

hetgeen door de toenmalige Minister van Justitie werd onderschreven. Deze had daarvoor meerdere argumenten. In de eerste plaats zou het expliciet vereisen van vrijelijk gegeven huwelijks toestemming ertoe kunnen leiden dat iemand die in het huwelijk treedt omdat hij zich gebonden acht aan een eerder gedane huwelijksbelofte vervolgens de nietigverklaring van dat huwelijk zou kunnen verzoeken. Dit zou weer kunnen leiden tot een afname van de betekenis van het burgerlijk huwelijk. Verder zou opneming van een bepaling omtrent de vrijelijk gegeven huwelijks toestemming de indruk kunnen wekken dat ten aanzien van de rechtshandeling van het sluiten van een huwelijk een andere regel zou gelden dan ten aanzien van andere rechtshandelingen (Parl. GS, p. 129 en 131 – 132).

Dit neemt niet weg dat de vrije huwelijks toestemming wel degelijk een vereiste is voor het aangaan van een huwelijk, maar dat betekent niet dat er op huwelijkskandidaten geen enkele druk kan worden uitgeoefend. Familieleden, vrienden of andere personen uit de sociale omgeving van de aanstaande echtgenoten kunnen zich uit belangstelling of bezorgdheid met de partnerkeuze bemoeien. Die bemoeienis mag evenwel niet zover gaan dat de aanstaande echtgenoten zich niet meer voldoende vrij voelen om zelf hun keuze te bepalen. Het beginsel dat een huwelijk alleen met vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten mag worden voltrokken is tevens neergelegd in artikel 16, tweede lid, van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens en in verschillende in Nederland geldende mensenrechtenverdragen, zoals het Verdrag inzake de huwelijks toestemming, de minimum-leeftijd waarop een huwelijk mag worden aangegaan en de registratie van huwelijken (artikel 1), het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (artikel 23, derde lid), het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (artikel 10, eerste lid) en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (artikel 16, eerste lid, onder b). Het samenstel van deze verdragsverplichtingen brengt voor de overheid een positieve verplichting met zich om te waarborgen dat het recht om te huwen in volledige vrijheid kan worden uitgeoefend. Waar zulks niet het geval blijkt dienen maatregelen genomen te worden.

Het is niet bekend hoe vaak het in Nederland voorkomt dat een huwelijk onder dwang gesloten wordt. Er zijn evenwel aanwijzingen dat het sluiten van dwanghuwelijken voorkomt. Om die reden wordt voorgesteld om het openbaar ministerie te verplichten om, indien genoegzaam is gebleken dat er onder invloed van dwang een huwelijk dreigt te worden gesloten, dit voorgenomen huwelijk te stuiten. De stuiting van een huwelijk heeft tot gevolg dat zolang de stuiting niet is opgeheven, het huwelijk niet voltrokken kan worden.

Omdat niet altijd duidelijk zal zijn dat er sprake is van dwang, zal het niet mogelijk zijn om met het verlenen van de stuitingsbevoegdheid aan het openbaar ministerie tegen alle gevallen van dwang op te treden. Niettemin kan deze maatregel er wel toe leiden dat in de gevallen waarin duidelijk is dat sprake is van dwang voorkomen kan worden dat het huwelijk voltrokken wordt. Dat sprake is van dwang kan ter kennis van het openbaar ministerie komen, bijvoorbeeld doordat iemand uit de sociale omgeving van betrokkene hiervan aangifte doet bij de politie. Degene die een ander dwingt wederrechtelijk iets te doen, waaronder tevens valt het dwingen tot een huwelijksluiting, begaat een misdrijf en is deswege strafbaar (artikel 284 Sr). Hierbij verdient opmerking dat in wetsvoorstel 32 840 wordt voorgesteld de maximum straf op dit misdrijf te verhogen van negen maanden naar twee jaar.

Indien pas later blijkt dat een huwelijk onder dwang is gesloten, biedt de Nederlandse wet thans reeds de mogelijkheid om het huwelijk nietig te doen verklaren. In artikel 71 van Boek 1 BW is bepaald dat een echtgenoot de nietigverklaring van zijn huwelijk kan verzoeken, wanneer dit onder invloed van een onrechtmatige ernstige bedreiging is gesloten. Verzoeken tot nietigverklaring van een gedwongen huwelijk worden slechts uiterst zelden ingediend. Uit de weinige rechtspraak blijkt voorts dat de Hoge Raad niet snel aanneemt dat van onrechtmatige ernstige bedreiging sprake is. In HR 16 oktober 1998, NJ 1999, 6 leidde het feit dat de echtgenote die nietigverklaring van haar huwelijk verzocht in Nederland een HBO-opleiding had gevolgd en dat zij haar toevlucht tot een blijf-van-mijn-lijfhuis had weten te zoeken, tot het oordeel dat zij in staat was voldoende weerstand te bieden aan de op haar door haar vader uitgeoefende druk om in te stemmen met het huwelijk. Hof 's-Hertogenbosch overwoog dat als de betrokken echtgenoot onder zware druk is gezet en zijn verklaring niet in vrijheid heeft afgelegd, dit nog niet betekent dat zij gedwaald heeft in de betekenis van haar verklaring. Deze rechtspraak geeft aanleiding tot de vaststelling dat de huidige grond voor nietigverklaring van een huwelijk niet langer voldoet en derhalve wordt voorgesteld deze te verruimen. Elk huwelijk dat onder invloed van dwang is gesloten, zal nietig kunnen worden verklaard, ook zonder dat sprake hoeft te zijn van een onrechtmatige ernstige bedreiging. De mogelijkheid van nietigverklaring laat onverlet dat de echtgenoten, of één van hen, er ook voor kunnen kiezen om in plaats van een nietigverklaring een echtscheiding te entameren. Een nietigverklaring werkt evenwel terug tot het tijdstip van de huwelijksvoltrekking (artikel 77 BW). Dit heeft onder meer tot gevolg dat geen gemeenschap van goederen is ontstaan die bij helfte dient te worden verdeeld.

Een tweede wijziging ten aanzien van de mogelijkheid tot nietigverklaring van een dwanghuwelijk betreft de kring van personen die het verzoek kunnen indienen. Thans

komt die bevoegdheid alleen toe aan de echtgenoot. Waar een persoon daadwerkelijk gedwongen is tot het sluiten van een huwelijk, kan het erg veel gevraagd zijn om zelf de nietigverklaring van het huwelijk te moeten verzoeken. Om die reden wordt voorgesteld om, indien het openbaar ministerie bekend is met het feit dat het huwelijk onder dwang is gesloten, doch de desbetreffende echtgenoot om hem of haar moverende redenen geen verzoek tot nietigverklaring indient, het openbaar ministerie de bevoegdheid te verlenen het verzoek in te dienen. Het is immers goed mogelijk dat de betrokken echtgenoot nog steeds onder invloed van de dwang verkeert en zich als gevolg daarvan niet vrij voelt een einde te maken aan het huwelijk. Door het verlenen van de bevoegdheid aan het openbaar ministerie om het verzoek tot nietigverklaring te doen, zal niettemin aan dit gedwongen huwelijk een einde kunnen worden gemaakt. Dat is vanzelfsprekend anders als mocht blijken dat de echtgenoten beiden wensen dat hun huwelijk in stand blijft, ook al erkennen zij dat zij het destijds niet geheel uit vrije wil gesloten hebben. In die situatie ligt het voor de hand dat een eventueel verzoek tot nietigverklaring dat door het openbaar ministerie is ingediend door deze wordt ingetrokken.

3. Huwelijksbeletselen

Voorgesteld wordt om enkele nadere eisen te stellen aan de huwelijksbevoegdheid. In de eerste plaats betreft dit het afschaffen van de uitzonderingsgronden voor minderjarigen om een huwelijk te sluiten. Thans geldt dat, om een huwelijk te mogen sluiten, de aanstaande echtgenoten beiden de leeftijd van achttien jaar moeten hebben bereikt, tenzij er sprake is van een van de in artikel 31 BW genoemde uitzonderingsgronden. De eerste uitzonderingsgrond doet zich voor als de aanstaande echtgenoten de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en de vrouw een verklaring van een arts overlegt dat zij zwanger is of haar kind reeds ter wereld heeft gebracht. De tweede uitzondering op de hoofdregel bestaat hierin dat de Minister van Veiligheid en Justitie ontheffing van het leeftijdsvereiste kan verlenen.

Het komt in de praktijk weinig voor dat jongeren van zestien jaar in het huwelijk treden als gevolg van ontheffing of zwangerschap. Het betreft rond de 10 meisjes per jaar; het aantal in het huwelijk tredende jongens van zestien jaar staat al jarenlang op nul. Jongeren van zeventien jaar treden iets vaker in het huwelijk: jaarlijks één à twee jongens en rond de dertig meisjes per jaar. In vrijwel alle gevallen is sprake van zwangerschap of een reeds ter wereld gebracht kind.

Jaarlijks worden vijf tot tien verzoeken om ontheffing van het leeftijdsvereiste ingediend; tot enkele jaren geleden werden deze verzoeken sporadisch ingewilligd. Sinds 2007 zijn de enkele ingediende ontheffingsverzoeken alle afgewezen.

Als een minderjarige een huwelijk heeft gesloten, is hij of zij op grond van artikel 1:233 BW van rechtswege meerderjarig. Het belangrijkste gevolg van het bereiken van de meerderjarigheid is de handelingsbekwaamheid. Een minderjarige is handelingsbekwaam mits hij of zij handelt met toestemming van zijn wettelijk vertegenwoordiger, voor zover de wet niet anders bepaalt. De toestemming van de wettelijk vertegenwoordiger wordt verondersteld te zijn verleend, indien het een rechtshandeling betreft ten aanzien waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van zekere leeftijd deze zelfstandig verrichten (artikel 1:234 BW). Rechtshandelingen waarvan het niet gebruikelijk is dat minderjarigen van die leeftijd deze zelfstandig verrichten zijn vernietigbaar. Deze regeling dient ter bescherming van de kwetsbare positie van minderjarigen, die kwetsbaar is omdat zij niet altijd ten volle de reikwijdte van hun handelingen kunnen overzien. De huidige regeling, waarin minderjarigen onder de hiervoor weergegeven voorwaarden in het huwelijk kunnen treden, laat minderjarigen hun wettelijk beschermde status op dit punt verliezen. Op andere terreinen behouden ook gehuwde zestien- en zeventienjarigen een bijzondere positie. Zo hebben zij geen actief en passief kiesrecht, mogen zij geen auto besturen en worden zij niet toegelaten tot het casino. Zij staan echter niet meer onder gezag van een wettelijk vertegenwoordiger en derhalve kan er ten aanzien van hen geen kindbeschermingsmaatregel worden genomen. Gelet op de kwetsbare positie van jongeren in een samenleving die steeds hogere eisen stelt aan hun beoordelingsvermogen en gelet op het feit dat het op zestien- of zeventienjarige leeftijd meerderjarig worden nog geenszins tot gevolg heeft dat daaraan alle rechten verbonden zijn die meerderjarigen vanaf achttien jaar kunnen uitoefenen, wordt voorgesteld om de uitzonderingen op het vereiste dat voor het aangaan van een huwelijk de leeftijd van achttien jaar moet zijn bereikt te doen vervallen. Alleen zestien- of zeventienjarigen die door de rechter meerderjarig zijn verklaard, zullen nog beneden de leeftijd van achttien jaar in het huwelijk kunnen treden. In die situatie heeft de rechter immers tot het oordeel kunnen komen dat meerderjarigheid in het belang van de moeder en haar kind wenselijk is.

In de tweede plaats zal voortaan bloedverwantschap tussen de aanstaande echtgenoten in de derde of vierde graad in de zijlinie een huwelijksbeletsel vormen voor het sluiten van een huwelijk. Bloedverwantschap in de derde of vierde graad vormt op dit moment in Nederland geen huwelijksbeletsel. Van bedoelde bloedverwantschap is bijvoorbeeld sprake tussen een oom en een nicht (derde graad) of een neef en een nicht (vierde graad). Aannemelijk is, ook al ontbreken ter zake harde cijfers, dat vaker dan in geval van huwelijken zonder deze bloedverwantschap sprake is van dwang uit de familiale omgeving van een van beide aanstaande echtgenoten, waaraan moeilijk weerstand

geboden kan worden.¹ Het huwelijksbeletsel geldt niet als beide echtgenoten onder ede verklaren dat zij vrijelijk hun toestemming geven tot het aangaan van het huwelijk. Deze beëdigde verklaring zal ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand kunnen worden afgelegd ter gelegenheid van het kenbaar maken van het voorgenomen huwelijk of op een ander moment, zo lang dit maar gelegen is voor het moment van de huwelijksvoltrekking. Mocht later blijken dat een huwelijk tussen bedoelde bloedverwanten is gesloten zonder dat de beëdigde verklaring is afgelegd of dat een valse verklaring is afgelegd, dan kan het huwelijk worden nietigverklaard op de in artikel 1:69 lid 1 BW genoemde grond dat de echtgenoten niet de vereisten in zich verenigden om een huwelijk aan te gaan.

4. Toepasselijk recht op de huwelijksluiting

Artikel 28, onderdeel b van Boek 10 BW biedt aan vreemdelingen die in Nederland in het huwelijk willen treden de mogelijkheid om niet gebonden te zijn aan het in Nederland geldende vereiste dat de aanstaande echtgenoten de leeftijd van achttien jaar dienen te hebben bereikt. Als een vreemdeling die de leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt heeft volgens het recht van het land waar hij onderdaan van is, bevoegd is in het huwelijk te treden, wordt de huwelijksbevoegdheid bepaald door dat buitenlandse recht en kan het huwelijk in Nederland voltrokken worden. Deze mogelijkheid bestaat, door de werking van artikel 29 van Boek 10, voor vreemdelingen van vijftien, zestien of zeventien jaar. Gelet op de aanscherping van de vereisten ten aanzien van de minimum leeftijd in de Nederlandse wet (artikel 31 van Boek I), is het niet wenselijk om aan vreemdelingen de mogelijkheid te blijven bieden om als minderjarige een huwelijk te sluiten. Voorgesteld wordt derhalve om op het bepalen van de huwelijksbevoegdheid ten behoeve van een huwelijksluiting in Nederland altijd Nederlands recht van toepassing te doen zijn. Dit betekent dat ook voor vreemdelingen geldt dat zij ten minste achttien jaar oud dienen te zijn, behoudens wanneer de Nederlandse rechter op grond van artikel 253ha de meerderjarigverklaring heeft uitgesproken.

5. Het recht om te huwen

In de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zijn geen aanwijzingen te vinden dat een huwelijksverbod in geval van derde en vierdegraads bloedverwantschap of een huwelijksverbod ten aanzien van minderjarigen in strijd is met het EVRM. In artikel 12 EVRM is bepaald dat mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht hebben te huwen en een gezin te stichten volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen. Het is, binnen redelijke grenzen, aan de nationale

---

¹ M. de Koning & E. Bartels, *Over het huwelijk gesproken: partnerkeuze en gedwongen huwelijken bij Marokkaanse, Turkse en Hindoestaanse Nederlanders*, Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken: Den Haag 2005.

wetgever om de huwelijksleeftijd vast te stellen, alsmede eventuele huwelijksbeletselen en om de rechtsgevolgen van het huwelijk te regelen. Het EHRM overwoog in de zaak B. & L. tegen het Verenigd Koninkrijk: "Artikel 12 EVRM voorziet in de bevoegdheid om in nationale wetten regels te stellen ten aanzien van het huwelijk. Gelet op de gevoelige ethische keuzes ter zake en het belang dat gehecht moet worden aan de bescherming van kinderen, alsmede het koesteren van een stabiele familieomgeving, moet dit Hof terughoudend zijn met het in de plaats stellen van een eigen oordeel voor het oordeel van de autoriteiten die het beste in staat zijn om de behoeften van de samenleving te beoordelen en daaraan tegemoet te komen."²

Uiteraard is de vrijheid voor de nationale wetgever niet onbeperkt. Huwelijksbeletselen mogen niet zodanig strikt zijn dat het recht om te huwen en een gezin te stichten in de kern wordt aangetast. Om de redelijkheid van een wettelijke regeling te beoordelen is met name relevant of de regeling een legitiem doel dient. Het doel van het huwelijksverbod voor bloedverwanten in de derde of vierde graad in de zijlinie is het voorkomen dat aanstaande echtgenoten in een situatie terecht komen, waarin zij niet of onvoldoende weerstand kunnen bieden aan dwang uit hun familiale omgeving om een huwelijk binnen het familieverband te sluiten. Het voorgestelde huwelijksbeletsel beoogt een persoon die aan deze druk blootstaat een steun in de rug te geven. Niemand mag van hem of haar verwachten dat hij of zij in strijd met de waarheid onder ede verklaart dat vrije toestemming tot het huwelijk gegeven wordt. Als gevolg van het huwelijksbeletsel wordt aan bedoelde bloedverwanten een meer formeel reflectiemoment geboden om zich ervan te vergewissen dat zij echt met elkaar in het huwelijk willen treden. Is dat het geval, dan zullen zij de beëdigde verklaring dat zij beiden hun vrije toestemming tot het huwelijk geven kunnen en willen afleggen, waarna de weg tot het sluiten van het huwelijk vrij is. Is er echter wel sprake van dwang of drang, dan mag verwacht worden dat betrokkenen ervoor zullen terugdeinzen om een verklaring af te leggen die in strijd is met de waarheid. Het huwelijk zal in die situatie niet gesloten kunnen worden, hetgeen ook precies het doel is van de regeling. Gelet op de grote waarde die ook het EHRM hecht aan de huwelijksvrijheid en in vrijheid gegeven toestemming, mag verwacht worden dat het hiervoor omschreven doel van de regeling als legitiem beoordeeld zal worden. Vanzelfsprekend zal het huwelijksbeletsel niet kunnen voorkomen dat bedoelde bloedverwanten onder dwang een relatie met elkaar aangaan, die de normale familierelatie overstijgt. Aangenomen mag evenwel worden dat degenen die de dwang uitoefenen geen belang hebben bij het bestaan van een informele relatie, doch veeleer het oog zullen hebben op het formaliseren van een dergelijke relatie door middel van een huwelijk.

---

²R.o. 36 in EHRM 13 september 2005 (B. & L. tegen VK), appl.no. 36536/02.

Ook het schrappen van de uitzonderingen op de minimum huwelijksleeftijd dient een legitiem doel, te weten de wens de beschermde positie van minderjarigen ten volle te handhaven. De beschermde positie gaat nu vrijwel geheel teniet als een minderjarige in het huwelijk treedt, omdat deze als gevolg daarvan meerderjarig wordt. Als de rechter een zestien- of zeventienjarige die zwanger is of haar kind reeds heeft gebaard meerderjarig verklaart op grond van artikel 253ha BW, zal het huwelijksverbod niet gelden. Als de rechter de overtuiging heeft dat de meerderjarigverklaring in het belang van de minderjarige en haar kind wenselijk is, is er immers geen reden aan betrokkene de mogelijkheid te onthouden in het huwelijk te treden.

6.   Erkenning in het buitenland gesloten huwelijken

Het internationaal privaatrecht inzake huwelijken gaat uit van het idee van de favor matrimonii, een beginsel dat ten doel heeft aan de totstandkoming en de erkenning van huwelijken zo min mogelijk belemmeringen in de weg te leggen. Ten aanzien van de erkenning van rechtsgeldig in het buitenland gesloten huwelijken is voorts een belangrijk uitgangspunt van het internationaal privaatrecht dat het aantal hinkende huwelijken zoveel mogelijk beperkt dient te worden. Een hinkend huwelijk is een huwelijk dat in het ene land rechtsgeldig gesloten is of is erkend, maar in een ander land niet wordt erkend. Betrokkenen en hun eventuele kinderen kunnen van een dergelijke hinkende rechtsverhouding veel last ondervinden.

Bij de erkenning in Nederland van rechtsgeldig in het buitenland gesloten huwelijken speelt de Nederlandse openbare orde een centrale rol. De hoofdregel, neergelegd in artikel 9 van het Verdrag inzake de voltrekking en de erkenning van de geldigheid van huwelijken, Verdrag van 14 maart 1978, Trb. 1987, 137 (hierna Verdrag geldigheid huwelijken), is dat een in het buitenland rechtsgeldig gesloten huwelijk in verdragsstaten wordt erkend. Bepaalde huwelijken of huwelijksvormen zijn evenwel in meer of mindere mate in strijd met fundamentele beginselen van het Nederlandse huwelijksrecht. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan polygame huwelijken, huwelijken tussen of met kinderen - in elk geval kinderen beneden de leeftijd van vijftien jaar – en huwelijken waarbij geen sprake is van vrije toestemming van één of beide echtgenoten. Of de erkenning van dit soort huwelijken tevens in strijd is met de Nederlandse openbare orde hangt hoofdzakelijk af van de vraag hoe nauw de Nederlandse rechtsorde ten tijde van de huwelijksluiting betrokken was.

In artikel 11 Verdrag geldigheid huwelijken is een catalogus opgenomen van gronden om erkenning aan een in het buitenland gesloten huwelijk te onthouden. Erkenning kan worden onthouden indien het betreft:

- een polygaam huwelijk, tenzij het eerdere huwelijk intussen is ontbonden;
- een huwelijk waarin sprake is van te nauwe bloedverwantschap tussen de echtgenoten (beperkt tot broer/zus en ouder/kind en grootouder/kleinkind);
- een huwelijk dat is gesloten met een persoon die niet de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en waarvoor geen ontheffing is verleend;
- een huwelijk waartoe een echtgenoot geestelijk niet in staat was toestemming te verlenen; of
- een huwelijk waartoe niet vrijelijk toestemming is gegeven.

Daarnaast bepaalt artikel 14 Verdrag geldigheid huwelijken dat de erkenning van een huwelijk ook overigens geweigerd kan worden indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde. De in artikel 11 Verdrag geldigheid huwelijken opgenomen catalogus van geëxpliciteerde weigeringsgronden is destijds niet overgenomen in de wet ter uitvoering van het verdrag, de Wet conflictenrecht huwelijk en evenmin in artikel 32 Boek 10 BW; volstaan is met artikel 6 Wet conflictenrecht huwelijk, thans artikel 32 Boek 10 BW, waarin bepaald is dat erkenning aan een in het buitenland gesloten huwelijk wordt onthouden indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde. Blijkens het toelichtend rapport bij het Verdrag was het de bedoeling van de verdragsopstellers dat van zowel artikel 11 als van de in artikel 14 Verdrag geldigheid huwelijken opgenomen algemene openbare orde-exceptie slechts met grote terughoudendheid gebruik zou worden gemaakt. Ook de Staatscommissie voor het internationaal privaatrecht benadrukt in haar advies over de voorgenomen civielrechtelijke maatregelen ter zake van huwelijkszaken³ dat artikel 11 Verdrag geldigheid huwelijken zo moet worden opgevat dat van de ruimte die dat artikel biedt, met grote terughoudendheid gebruik dient te worden gemaakt, dat wil zeggen alleen als de Nederlandse openbare orde dat zonder twijfel vergt.

De thans geldende en hiervoor beschreven regels van internationaal privaatrecht bieden aldus mogelijkheden om erkenning aan in het buitenland gesloten huwelijken te onthouden, indien de openbare orde dit duidelijk vergt. Teneinde evenwel de wetstoepasser behulpzaam te zijn en de rechtszekerheid te bevorderen wordt in artikel 32 van Boek 10 verduidelijkt in welke situaties de openbare orde in ieder geval in de weg staat aan erkenning van een in het buitenland gesloten huwelijk en in welke situaties eventuele mankementen die aan de totstandkoming van het huwelijk kleefden als gevolg van latere gebeurtenissen gerepareerd zijn.

---

³ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2010/11, 32 175, nr. 17.

Polygame huwelijken

Het komt niet vaak voor dat een polygaam huwelijk in Nederland wordt erkend. Uit onderzoek van het *Utrecht Centre for European Research into Family Law*, verricht in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum, blijkt dat in 2009 in totaal 1374 personen als polygaam gehuwd in de Gemeentelijke basisadministratie waren opgenomen, waarbij de aanwas in 2008 van nieuwe polygame huwelijksregistraties vier bedroeg. Polygame huwelijken zijn in strijd met fundamentele beginselen van het Nederlandse huwelijksrecht en daarom wordt voorgesteld de erkenning ervan in Nederland te beperken. Geheel in overeenstemming met het in artikel 11 Verdrag geldigheid huwelijken bepaalde ten aanzien van polygame huwelijken wordt nader omlijnd dat deze huwelijken niet voor erkenning in aanmerking komen als zij zijn gesloten op een moment dat een relevant raakpunt met de Nederlandse rechtsorde bestond. Van een relevant raakpunt met de Nederlandse openbare orde is in de eerste plaats sprake als een Nederlands onderdaan in het buitenland een polygaam huwelijk sluit. Dit uitgangspunt wordt in het algemeen ook in de rechtspraak aanvaard.⁴ Gelet op het feit echter dat dit uitgangspunt niet onverkort gelding vindt in de rechtspraak,⁵ verdient het aanbeveling expliciet in de wet te bepalen dat een polygaam huwelijk dat door een Nederlander is gesloten in Nederland niet wordt erkend en hetzelfde te doen gelden in geval van een huwelijk dat is gesloten door een onderdaan van een staat die betrokkene evenmin toestaat om een polygaam huwelijk te sluiten. In de tweede plaats is er sprake van een relevant raakpunt met de Nederlandse rechtsorde als een polygaam huwelijk wordt gesloten door een persoon die in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft of zijn gewone verblijfplaats nog in het buitenland heeft, doch door middel van het aanvragen van een machtiging voorlopig verblijf in Nederland te kennen heeft gegeven onderdeel te willen uitmaken van de Nederlandse rechtsorde. Van personen die dat wensen mag verwacht worden dat zij zich conformeren aan de Nederlandse beginselen van het huwelijksrecht. Aan de bereidheid van Nederland om een rechtsgeldig in het buitenland gesloten huwelijk te erkennen, met name als dit huwelijk strijdig is met fundamentele beginselen van het Nederlands huwelijksrecht, komt aldus in elk geval een einde als ten tijde van het sluiten van het huwelijk ten minste een van de echtgenoten de Nederlandse nationaliteit had of zijn gewone verblijfplaats in Nederland gevestigd had of een machtiging voorlopig verblijf had aangevraagd. Indien erkenning wordt gevraagd van een huwelijk dat in de tussentijd zijn polygame karakter heeft verloren, doordat het eerdere huwelijk is ontbonden, wordt geen doel meer gediend met het onthouden van erkenning aan dat huwelijk. In die situatie zal, in overeenstemming met het bepaalde in

---

⁴ Bijvoorbeeld Rechtbank Rotterdam 30 juni 2000, NIPR 2000, 276 en Rechtbank Utrecht 21 januari 2009, LJN BH3029.

⁵Zie bijvoorbeeld Rechtbank Den Haag 23 november 2009, LJN BL8020.

artikel 11 lid 2 Verdrag geldigheid huwelijken erkenning aan het huwelijk niet onthouden worden.

Huwelijken tussen nauwe bloedverwanten

In artikel 11 Verdrag geldigheid huwelijken is nauw omschreven welke bloedverwantschap tussen echtgenoten in de weg kan staan aan de erkenning van een in het buitenland gesloten huwelijk. Dit betreft bloedverwantschap in de opgaande lijn (bijvoorbeeld vader en dochter, grootouder en kleinkind) en in de tweede graad van de zijlinie, in het verdrag expliciet aangeduid als broers en zusters. Het huwelijksbeletsel geldt zowel in geval van biologische banden als in geval van familierechtelijke betrekkingen die zijn ontstaan als gevolg van adoptie. Evident is dat deze nauwe bloedverwantschap ook in Nederland al sedert mensenheugenis in de weg staat aan het sluiten van een huwelijk. In vroeger tijden werd de grens van de huwelijksbeletselen wegens te nauwe bloedverwantschap verder getrokken dan tegenwoordig. Het oude Romeinse recht verbood huwelijken tot in de zesde graad, doch later werd het verbod beperkt tot voor wat betreft de zijlinie de tweede graad (broers en zusters) en derde graad (oom met nicht/tante met neef). In verreweg de meeste landen ter wereld vormt bloedverwantschap tussen de aanstaande echtgenoten in de derde of vierde graad in de zijlinie thans geen huwelijksbeletsel.

Om elk mogelijk misverstand over wat in Nederland wel of niet toelaatbaar wordt geacht uit te sluiten, wordt voorgesteld expliciet te bepalen dat huwelijken van bloedverwanten in de opgaande linie en van bloedverwanten in de tweede graad in de zijlinie in Nederland niet worden erkend. Omdat het moment waarop het huwelijk voltrokken wordt bepalend is voor de vraag of de openbare orde aan erkenning in de weg staat, wordt tevens bepaald dat als het huwelijksbeletsel intussen niet meer bestaat, het huwelijk erkend kan worden, ondanks het feit dat het beletsel wel bestond op het moment van de huwelijksvoltrekking. Voor zover bekend wordt in de praktijk overigens nooit erkenning gevraagd van huwelijken waarin naar Nederlandse begrippen sprake is van huwelijksbeletselen. In een enkel, meer theoretisch geval zou het zich, met name in landen waarin geen deugdelijke bevolkingsadministratie bestaat, kunnen voordoen dat een man en een vrouw die dezelfde juridische vader hebben, met elkaar in het huwelijk treden. Een dergelijk huwelijk zal in Nederland niet kunnen worden erkend, doch indien op een later moment gebleken zou zijn dat een van de twee echtgenoten overspelig verwekt is en het vaderschap intussen ontkend is, staat niets eraan in de weg om het huwelijk, dat uiteindelijk blijkt te zijn gesloten tussen twee personen die niet elkaars bloedverwanten zijn, te erkennen.

Neef/nichthuwelijken

Voor wat betreft huwelijken tussen minder nauwe bloedverwanten, zoals een huwelijk tussen bloedverwanten in de derde of vierde graad in de zijlinie (oom of tante met neef/nicht en neef/nichthuwelijken) biedt het Verdrag geldigheid huwelijken geen expliciete grond om erkenning eraan te onthouden. Van de algemene grond kennelijke onverenigbaarheid met de openbare orde, is in het geval van neef/nichthuwelijken geen sprake, onder meer omdat deze huwelijken ondanks het huwelijksbeletsel toch gesloten kunnen worden als de beëdigde verklaring dat geen sprake is van dwang door beide aanstaande echtgenoten wordt afgelegd. Erkenning kan wel onthouden worden aan een huwelijk dat onder dwang is gesloten en dat geldt vanzelfsprekend eveneens voor een dwanghuwelijk door de hier bedoelde bloedverwanten. Is evenwel sprake van een rechtsgeldig in het buitenland gesloten huwelijk tussen bloedverwanten in de derde of vierde graad in de zijlinie waarvoor beide echtgenoten vrijelijk hun toestemming hebben gegeven, dan kan aan dit huwelijk erkenning niet onthouden worden. Zie hiervoor ook de toelichting onder dwanghuwelijken of huwelijk in geval van geestelijke stoornis.

Kinderhuwelijken

Waar het in vroeger tijden in Nederland nog vrij gebruikelijk was, met name voor meisjes, om op jonge leeftijd in het huwelijk te treden, is deze gewoonte thans in onbruik geraakt. De minimum huwelijksleeftijd is in de geschiedenis vaker aan de realiteit van de dag aangepast. In het Romeinse en Oud-Hollandsche recht lag de huwelijksleeftijd voor jongens op veertien jaar en voor meisjes op twaalf jaar. Tijdens de Franse overheersing werd de minimum leeftijd voor jongens op achttien jaar gesteld en die voor meisjes op vijftien jaar. Later werd de minimum leeftijd voor meisjes zestien jaar en pas ten tijde van de invoering van Boek 1 van het Nieuw BW in 1970 werd de minimum leeftijd voor jongens en meisjes gelijkgetrokken en op achttien jaar gesteld. Steeds heeft de mogelijkheid bestaan om dispensatie van het leeftijdsvereiste te verkrijgen, maar het belang van deze mogelijkheid is de laatste paar jaar sterk afgenomen, omdat de enkele verzoeken die werden ingediend zijn afgewezen. Verdedigbaar is dat huwelijken die door kinderen of tussen een kind en een volwassene worden gesloten tegenwoordig in strijd zijn met de Nederlandse opvattingen over het Nederlandse huwelijksrecht. Om die reden is voorgesteld om de in het tweede en derde lid van artikel 1:31 BW opgenomen uitzonderingen op de minimum huwelijksleeftijd te schrappen. Als evenwel de Nederlandse rechtsorde niet betrokken was op het moment dat een minderjarige een huwelijk sloot en de echtgenoten op het moment dat erkenning van het huwelijk gevraagd wordt de leeftijdsgrens van achttien jaar gepasseerd zijn, is er geen reden erkenning aan het huwelijk te onthouden.

Dwanghuwelijken en huwelijken in geval van geestelijke stoornis

In het voorgaande is reeds toegelicht dat de vrije toestemming van de aanstaande echtgenoten om met elkaar een huwelijk aan te gaan behoort tot de fundamentele beginselen van het Nederlandse huwelijksrecht. Indien deze vrije toestemming ontbreekt, komt het sluiten van een huwelijk in Nederland in strijd met de openbare orde. Dat is eveneens het geval als een aanstaande echtgenoot niet in staat is zijn wil te bepalen of te betekenis ervan te begrijpen. Indien een huwelijk is voltrokken ondanks het ontbreken van de vrije toestemming of in geval van een zodanige geestelijke stoornis van een van de echtgenoten dat deze niet in staat was om zijn wil te bepalen of de betekenis van zijn verklaring te begrijpen en deze situatie duurt nog altijd voort, staan de fundamentele beginselen van de Nederlandse rechtsorde in de weg aan de erkenning van dat huwelijk in Nederland.

7. Financiën, regeldruk en administratieve lasten

De voorgestelde wijzigingen met betrekking tot het tegengaan van dwanghuwelijken brengen een geringe uitbreiding van de taken van het openbaar ministerie met zich. Verwacht wordt dat van de voorgestelde uitbreiding van de extra judiciële taken van het openbaar ministerie een zodanig werking uitgaat dat het hooguit enkele keren per jaar zal voorkomen dat een voorgenomen huwelijk gestuit wordt of dat het openbaar ministerie een verzoek tot nietigverklaring van een onder dwang gesloten huwelijk zal indienen. De geringe kosten van de extra taken zullen worden opgevangen binnen de begroting van het openbaar ministerie.

Het voorgestelde neef/nichthuwelijksverbod kan, afhankelijk van de hoeveelheid huwelijken, enige gevolgen hebben voor de administratieve lasten van de burger. De aanstaande echtgenoten zullen bij het kenbaar maken dat zij in het huwelijk willen treden een verklaring moeten afleggen over hun mogelijke bloedverwantschap in de derde of vierde graad in de zijlinie. Deze vraag kan worden toegevoegd op het door de burger in te vullen (digitale) formulier en zal doorgaans met een vinkje kunnen worden afgewerkt. De administratieve belasting van de burger is hiermee nagenoeg nihil. Alleen in de situatie dat sprake is van genoemde bloedverwantschap tussen de aanstaande echtgenoten, zullen dezen ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand een beëdigde verklaring moeten afleggen dat zij vrijelijk hun toestemming tot het huwelijk geven. Het afleggen van een beëdigde verklaring is niet opgenomen in de nulmeting administratieve burgers Ministerie van Veiligheid en Justitie, zodat niet exact aan te geven valt met welke hoeveelheid tijd de administratieve lasten van de burgers zouden stijgen. De tijd die gemoeid is met het kenbaar maken van het voornemen om in het huwelijk te treden is in de nulmeting begroot op anderhalf uur. De beëdigde verklaring

kan op het moment van het kenbaar maken van het huwelijksvoornemen worden afgelegd. Er is geen reden om aan te nemen dat het afleggen van de verklaring zoveel extra tijd kost dat de in de nulmeting begrote hoeveelheid tijd anderhalf uur voor het kenbaar maken van het voornemen overschreden zou worden.

Ook het aantal extra handelingen dat als gevolg van de voorgestelde wijzigingen moet worden verricht door de ambtenaar voor de burgerlijke stand is naar verwachting zeer gering. Alleen in de situatie dat daadwerkelijk sprake is van bloedverwantschap tussen de aanstaande echtgenoten in de derde of vierde graad in de zijlinie en derhalve de beëdigde verklaring dient te worden afgelegd ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, is daarmee een extra handeling gemoeid. Naar verwachting zal het aantal neef/nichthuwelijken gering tot zeer gering zijn en zal de maatregel daardoor niet tot grote kosten leiden. De extra handelingen zullen in het kader van de voorbereiding van de elektronische dienstverlening eenvoudig en tegen relatief geringe kosten kunnen worden meegenomen. Daar komt bij dat tegenover deze geringe uitbreiding van de taken van de ambtenaren van de burgerlijke stand een beperking van deze taken staat die het gevolg is van het verbod op het kinderhuwelijk. In geval van zwangerschap of een reeds geboren kind is het thans aan minderjarigen vanaf zestien jaar toegestaan om, mits een verklaring van een arts wordt overgelegd, een huwelijk te sluiten. Als geen sprake is van zwangerschap of een reeds geboren kind is dispensatie van de Minister van Veiligheid en Justitie nodig om beneden de leeftijd van achttien jaar een huwelijk te sluiten. Het afschaffen van deze kinderhuwelijken betekent een beperking van de taak van de ambtenaren van de burgerlijke stand, omdat niet meer behoeft te worden gecontroleerd of verklaring van een arts is afgegeven of dispensatie is verleend.

Het verduidelijken van de geldende regels ten aanzien van de erkenning van polygame huwelijken brengt geen extra financiële lasten met zich, omdat polygame huwelijken op dit moment in Nederland al zeer zelden worden erkend.

8. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1, onder A

De wijziging van het tweede lid en het vervallen van het derde lid hebben tot gevolg dat de huidige uitzonderingen op de minimumleeftijd van achttien jaar vervallen. Alleen als de rechter op grond van artikel 253ha de meerderjarigverklaring heeft uitgesproken, omdat hij dat in het belang van de minderjarige (aanstaande) moeder en haar kind wenselijk oordeelt, staat het betrokkene eveneens vrij in het huwelijk te treden.

Meerderjarigverklaring is en blijft alleen mogelijk ten aanzien van meisjes, die dan als gevolg van die meerderjarigverklaring zelf het gezag over hun kind kunnen uitoefenen. Als minderjarige zijn zij immers onbevoegd tot gezag (artikel 246).

Artikel I, onder B

Artikel 35 en 36 bevatten nadere bepalingen die betrekking hebben op de huwelijkssluiting door minderjarigen. Nu de mogelijkheid om een huwelijk te sluiten voor minderjarigen vervalft, kunnen deze bepalingen eveneens vervallen.

Artikel I, onder C

De vrije toestemming tot het aangaan van een huwelijk is een fundamenteel beginsel van het Nederlandse huwelijksrecht en als zodanig ook neergelegd in artikel 11 van het Verdrag geldigheid huwelijken. In geval van huwelijken tussen bloedverwanten in de derde of vierde graad moet rekening gehouden worden met druk op de aanstaande echtgenoten die vanuit de familie wordt uitgeoefend, waarbij de druk dermate hoog kan zijn dat van vrije huwelijkstoestemming niet langer gesproken kan worden. Om die reden wordt bepaald dat bloedverwantschap tussen de aanstaande echtgenoten in de derde of vierde graad in de zijlinie een huwelijksbeletsel vormen. Het huwelijksbeletsel geldt evenwel niet als beide aanstaande echtgenoten onder ede verklaren dat zij vrijelijk hun toestemming geven tot het aangaan van het huwelijk.

De beëdigde verklaring zal ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand worden afgelegd; dit kan ter gelegenheid van het kenbaar maken van het voornemen van de aanstaande echtgenoten om in het huwelijk te treden of op een ander moment, zo lang dit maar gelegen is voor het moment van de huwelijksvoltrekking.

Artikel I, onder D

De ambtenaar van de burgerlijke stand kan niet vaststellen of de aanstaande echtgenoten elkaar in de derde of vierde graad in de zijlinie bestaan. Deze verwantschap wordt immers niet geregistreerd en valt ook niet zonder meer af te leiden uit de geboorteakten van de aanstaande echtgenoten. Om die reden is ervoor gekozen om de aanstaande echtgenoten zelf te laten verklaren dat zij elkaar niet als bloedverwanten bestaan in de derde of vierde in de zijlinie. Doet het huwelijksbeletsel zich wel voor, dan kunnen de aanstaande echtgenoten desondanks met elkaar in het huwelijk treden als zij beiden jegens de ambtenaar van de burgerlijke stand onder ede verklaren dat zij hun vrije toestemming tot het huwelijk geven.

Artikel I, onder E

In dit artikel is bepaald op welke gronden een huwelijk kan worden gestuit. Voorgesteld wordt om aan de bestaande gronden, inhoudende dat partijen niet de vereisten in zich verenigen om een huwelijk aan te gaan, dan wel wanneer het oogmerk van een of beide aanstaande echtgenoten niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de

huwelijkse staat verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland, een grond toe te voegen. Die toegevoegde grond betreft het ontbreken van de vrije toestemming van beide partijen om het huwelijk aan te gaan. Indien de aanstaande echtgenoten niet beiden de in volle vrijheid te uiten wens hebben dat zij met elkaar in het huwelijk willen treden, dient als gevolg van stuiting de voltrekking van het huwelijk achterwege te blijven.

Artikel I, onder F

Met de voorgestelde bepaling wordt de taak van het Openbaar Ministerie ten aanzien van de stuiting van een voorgenomen huwelijk uitgebreid. Gedwongen huwelijken dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen. Als genoegzaam gebleken is dat ten aanzien van een voorgenomen huwelijk sprake is van dwang van een of beide huwelijkskandidaten om het huwelijk aan te gaan, zal het Openbaar Ministerie verplicht zijn het huwelijk te stuiten. In artikel 55 is geregeld op welke wijze de stuiting weer kan worden opgeheven. Primair geldt dat als de grond voor stuiting zich niet langer voordoet, de stuiting door betekening van een akte aan of verklaring ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, dan wel een notaris kan worden opgeheven. Zijn belanghebbenden het niet eens met de stuiting en is het openbaar ministerie niet bereid te stuiting op te heffen, dan kan dit aan de rechter gevraagd worden. Komt de rechter tot het oordeel dat geen sprake is van dwang en de echtgenoten wel vrijelijk hun toestemming tot het huwelijk geven, dan kan hij de stuiting opheffen, waarna het huwelijk alsnog gesloten kan worden. Overwogen is om het openbaar ministerie tevens te verplichten een voorgenomen huwelijk te stuiten, indien het bekend is met het in artikel 41a omschreven huwelijksbeletsel, te weten bloedverwantschap van de aanstaande echtgenoten in de derde of vierde graad in de zijlinie. Aangezien evenwel dit huwelijksbeletsel niet geldt als geen sprake is van dwang tot het aangaan van het huwelijk, volstaat het om het openbaar ministerie te verplichten een voorgenomen huwelijk te stuiten indien sprake is van dwang.

Artikel I, onder G

Als een ambtenaar van de burgerlijke stand bekend is met het feit dat aanstaande echtgenoten elkaar als bloedverwanten bestaan in de derde of vierde graad, terwijl geen beëdigde verklaring wordt afgelegd dat zij hun vrije toestemming tot het huwelijk verlenen, zal hij niet aan een huwelijksvoltrekking of aan de formaliteiten die aan het huwelijk voorafgaan mogen meewerken.

Artikel I, onder H

In het eerste lid wordt de grond voor nietigverklaring van een huwelijk versoepeld van onrechtmatige ernstige bedreiging in dwang. Voorts wordt in het eerste lid toegevoegd dat als geen van de echtgenoten een verzoek tot nietigverklaring van het onder invloed van dwang gesloten huwelijk indient, het openbaar ministerie deze bevoegdheid toekomt. De aanpassing van het tweede lid is technisch van aard en heeft betrekking op de terugverwijzing naar het eerste lid. Met de aanpassing van het derde lid wordt de wettekst in overeenstemming gebracht met de nieuwe grond dwang in plaats van onrechtmatige ernstige bedreiging. Tevens wordt de vervaltermijn tot het doen van het verzoek tot nietigverklaring verhoogd van zes maanden sedert het ophouden van de dwang of de ontdekking van de dwaling tot een jaar sedert het ophouden van de dwang of de ontdekking van de dwaling. Een termijn van een jaar sluit beter aan bij de gebruikelijke termijnen in het familierecht en biedt zowel aan de gedwongen echtgenoot als het openbaar ministerie de gelegenheid om tijdig de nodige stappen te zetten teneinde het gedwongen huwelijk ongedaan te maken.

Artikel I, onder I

Deze wijziging houdt verband met het vervallen van de uitzonderingsmogelijkheden op de minimumleeftijd om een huwelijk te sluiten. Indien de nietigverklaring van een huwelijk wordt verzocht dat is aangegaan door iemand die de vereiste leeftijd miste, kan een zwangerschap hieraan niet langer in de weg staan.

Artikel I, onder J

De wijzigingen zijn technisch van aard en dienen ertoe om hetgeen ten aanzien van de stuiting van een huwelijk mede van toepassing te laten zijn op de stuiting van een geregistreerd partnerschap.

Artikel I, onder K

Door het vervallen van de mogelijkheid om in geval van zwangerschap of het reeds gebaard hebben van een kind, dan wel met dispensatie op jongere leeftijd dan achttien jaar in het huwelijk te treden, kunnen de verwijzingen naar deze uitzonderingen vervallen.

Artikel II, onder A en B

Het vervallen van onderdeel b in artikel 28 heeft tot gevolg dat voor iedereen die in Nederland een huwelijk wil sluiten geldt dat Nederlands recht van toepassing is op het vaststellen van de huwelijksbevoegdheid en dat betekent onder meer dat beide aanstaande echtgenoten de leeftijd van achttien jaar moeten hebben bereikt. Met het

vervallen van onderdeel b in artikel 28 is artikel 29 overbodig geworden, zodat ook dit vervalt.

Artikel II, onder C

Thans is bepaald dat erkenning wordt onthouden aan een buiten Nederland gesloten huwelijk, indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde. Teneinde de wetstoepasser behulpzaam te zijn wordt deze open norm nader ingevuld, in die zin dat nader omljnd wordt wanneer in ieder geval sprake is van kennelijke onverenigbaarheid met de openbare orde. Dit is het geval als erkenning gevraagd wordt van een polygaam huwelijk dat is gesloten op het moment dat een van de echtgenoten de Nederlandse nationaliteit had of de nationaliteit van een staat waarin polygamie aan die persoon evenmin is toegestaan. Voorts is sprake van kennelijke onverenigbaarheid met de openbare orde als het polygame huwelijk wordt gesloten door een persoon die in Nederland zijn gewone verblijfplaats had of een machtiging tot voorlopig verblijf had aangevraagd. Het begrip gewone verblijfplaats wordt gebruikt in diverse verordeningen van de Europese Unie en in verschillende Haagse verdragen en is in de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en de Hoge Raad in de praktijk nader ingevuld als de plaats waar betrokkene het permanente centrum van zijn belangen heeft gevestigd met de bedoeling daaraan een vast karakter te verlenen, waarbij voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats rekening moet worden gehouden met de feitelijke omstandigheden die voor dat begrip bepalend zijn.

Indien het huwelijk op het moment dat erkenning daarvan gevraagd wordt zijn polygame karakter reeds heeft verloren omdat het eerdere huwelijk niet meer bestaat, wordt erkenning eraan niet onthouden. Als een huwelijk is gesloten tussen afstammelingen in de rechte lijn of tussen afstammelingen in de tweede graad in de zijlinie, wordt aan dit huwelijk erkenning onthouden, tenzij het huwelijksbeletsel niet meer bestaat op het moment dat erkenning van het huwelijk wordt gevraagd. Huwelijken die gesloten zijn tussen personen die op dat moment niet beiden de leeftijd van achttien jaar hadden bereikt, zullen ook niet langer worden erkend, tenzij betrokkenen inmiddels aan het minimum leeftijdsvereiste voldoen. Huwelijken die gesloten zijn terwijl de echtgenoten niet beiden geestelijk in staat waren om toestemming te geven voor het huwelijk, zullen, tenzij beide echtgenoten op het moment dat erkenning van het huwelijk gevraagd wordt daartoe wel in staat zijn, evenmin erkend worden. Tot slot wordt erkenning onthouden aan huwelijken waarvoor niet beide echtgenoten vrijelijk hun toestemming hebben gegeven, behoudens in de situatie dat op het moment dat erkenning van het huwelijk gevraagd wordt beide echtgenoten daar alsnog uitdrukkelijk mee instemmen.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,